

ТОМ У ПОШУКАХ НОВИХ ПРИГОД

Гадаєте, Томові вистачило усіх тих подвигів? Себто, отих пригод на річці, коли ми визволили чорного Джима, і Томові прострелили ногу. Аніскілечки. Вони лишень його розпалили – та й усе. Бачите, коли наша трійця звияжно повернулася з отої довгої мандрівки, якщо так можна її назвати, і містечко вітало нас ходою зі смолоскипами, вигуками нам «ура» та промовами, ми зробилися героями, а саме цього Томові завжди хотілося.

Деякий час він таки БУВ вдоволеним. Усі носили його на руках, а він дер носа й ходив по містечку, наче тут усе належало лише йому. Дехто звав його Томом-Мандрівником, і він так приндився, що ледь не лускав від пихи. Він козирився і перед нами з Джимом – адже ми спустилися річкою на плоті, а пароплавом тільки верталися, а от Том плив пароплавом і туди, і назад. Усі хлопці заздрили мені й Джимові, але, опа! – перед ТОМОМ вони були ладні стелитися.

Не знаю, як на мене, він, певне, цим би й вдовольнився, якби не старий Нат Парсонс, наш поштар – сухоребрый і довготелесий, на свій лад добросердий, дивакуватий, лисий стариган, чи не найбалакучіший з усіх, кого я бачив у житті. Аж тридцять років він єдиний на все містечко мав репутацію... я хочу сказати, репутацію мандрівника, і звісно, він тяжко нею пишався; подекували, що за ті тридцять років він оповів про свою мандрівку понад мільйон разів, щоразу невимовно тішачись. А тут де не взявся якийсь хлопчисько, що йому ще й п'ятнадцяти не виповнилося, і робить так, що кожен рота роззявляє, слухаючи про ЙОГО мандри, – це просто добивало старого бідолаху. Коли він чув оповіді Тома й вигуки «Божечку!», «Де таке бачено!», «Боже праведний!» і все таке, йому робилося зле, та він не міг ніде дітися від того, як ото муха, що зав'язла в мелясі. І щойно Том замовкав, горопашний неодмінно заводив старі історії про СВОЇ мандри, щосили стараючись їх розцяцькувати, та вони досить-таки затерлися й були мало чого варті, тож старий виглядав жалюгідно. Відтак Том знову починав розповідати, а потім знову старий заводився, і так тривало годинами, і кожен старався взяти гору над іншим.

А мандрувати Парсонсові випало таким-от робом. Коли він тільки-тільки став поштарем й був у тій справі ще молодий-зелений, прийшов на пошту лист, адресований комусь невідомому – в цілому містечку не було такої людини. Він гадки не мав, що чинити; минав тиждень за тижнем, той лист лежав і лежав, аж поки від одного погляду на нього Ната не починало тіпати. А ще до того лист був без марки, адресат

мав сплатити за поштові послуги, і Ната це доводило до нестями. Він не мав з кого стягнути ті десять центів і забрав собі в голову, що за це йому доведеться відповідати перед урядом, тож його, певне, витурають з роботи. Урешті-решт він себе замордував до краю. Не міг ані спати, ані їсти, аж з нього одна тіль залишилася, і все ж не насмілювався з кимось порадитися – а ну ж той порадник не втримає язика за зубами або й донесе уряду про цю оказію. Він, було, заховав лист під мостиною, та нічого з того не вийшло – щойно він помічав, що хтось став на ту мостину, його починали бити дрижаки й опосідати сумніви, тож він чував, поки стемніє й місто засне, а тоді прокрадався на пошту, діставав листа й занікував десь-інде. Звісно, люди стали його цуратися; похитували головами й перешіптувалися, бо вирішили, дивлячись на його дивну поведінку, що Нат когось зарівав чи скоїв бозна-що страхітливе. Що саме, ніхто не знав, але якби він був зайдою, його б напевне лінчували.

Як я вже казав, він вже не міг більше терпіти, тож вирішив гайнути у Вашингтон, податися прямісінько до президента Сполучених Штатів і скинути із пліч той тягар: покласти того листа перед урядовцями і сказати: «Осьдечки він – робіть зі мною, що хочете, та, бачить Бог, я неповинний чоловік і не заслуговую на покарання за усією суворістю закону. У мене сім'я, що вмере з голоду, а вона ж ніяким боком не причетна. То все щира правда, і я можу в тому заприсягтися».

Так він і зробив. Трохи плів на пароплаві, трохи їхав диліжансом, а решту шляху здолав верхівцем, і дістався Вашингтона аж за три тижні. Бачив безліч поселень, купу

містечок і чотири міста. Подорожував майже вісім тижнів, а коли повернувся, то на ціле містечко не було чоловіка більш пихатого, ніж він. Мандри зробили його знаменитим на всю околицю, ні про кого стільки не плескали язиками. Люд з'їжджався за тридцять миль і навіть з другого берега річки Іллінойс, аби лиш поглянути на нього: стовбичать, оточивши його, й продають витрішки, а він знай собі теревенить. Такого ви в житті ніде не виділи.

І тепер годі було вирішити, хто з них видатніший мандрівник: одні казали, що Том, інші – що Нат. Усі визнавали, що Нат проїхав більше по географічній довготі, та доводилося визнати, що Том перевершив його, якщо говорити про широту й різний клімат. Отже вони мусили змагатися, горляючи про свої небезпечні пригоди й стараючись хоч ТАКИМ робом обійти суперника. Нату Парсонсу було важко виставити щось проти вогнепальної рани на Томовій нозі, хоч він аж зі шкіри вилузувався, одначе залишався в програші, бо Том не сидів на місці (хоч, по ширості, мав би сидіти, аби все було чесно і змагання відбувалося в рівних умовах), а раз у раз схоплювався й тинявся, кульгаючи, туди-сюди, поки Нат розписував СВОЇ пригоди у Вашингтоні. Том не облишив шкутильгати й тоді, коли рана загоїлася, й вправлявся удома вечорами, й щоб не втратити навичку шкандибати, й щоб кульгавість у нього лишалася як справжнісінька.

А з Натом трапилося таке. Не знаю, скільки в тому правди, певне, він вичитав це у газеті чи ще десь, а проте, слід віддати йому належне, ВІН таки умів розказувати. Так заливався, що слухачам мороз продирав по шкірі, він і сам полотнів, дух

йому спирало, і деякі жінки і дівчата не витримували й умлівали. Тож ось що з ним трапилось, наскільки я пам'ятаю.

Він примчав у Вашингтон, припнув коня й гайнув зі своїм листом до будинку президента. Там йому сказали, що президент у Капітолії й саме лаштується вирушати до Філадельфії – тож якщо Нат хоче його застати, йому не варто гаяти й хвилини. Натові аж ноги підломилися, світ в очах потьмарився. Кінь далеко, і що йому робити? Та саме в ту мить повз нього їде старий обшарпаний кеб, яким править чорношкірий, і Нат хапається за нагоду, кидається до нього й кричить:

– Пів долара, якщо доправиш мене до Капітолію за пів години, і четвертак зверху, якщо за двадцять хвилин!

– Домовилися! – киває негр¹.

Нат застрибує в кеб, затраскує двері, й вони мчать на шаленій швидкості, з деренчанням, по найгіршому бездоріжжі, яке тільки буває. Нат пропхав руки в петлі й намертво в них вчепився, аж тут кеб наскочив на каменюку, підстрибнув, і дно просто відлетіло; ноги Ната опинилися на землі, й він збагнув, що як не встигатиме за кебом, то тут йому й гаплик. Йому аж жижки затрусилися, та він, міцно вхопившись за петлі, як двигнув, то тільки ноги замигтіли. Він волав візникові, аби той спинився, проте ж галасували й перехожі – вони ж бачать, як дріботять його ноги між колесами, а у вікні

¹ Негр – історична назва людини негроїдної раси. Це слово часто трапляється в літературі або просторіччі, але вважається небажаним у публічному мовленні як образливе і принизливе. З 1970-х років у США слово негро практично витіснене словом black, котре означає «чорний», сучасний термін – афроамериканець (прим. ред.).

метляється голова й плечі. Та що голосніше волала юрба, то більше негр галайкав, і батожив коня, й кричав: «Не бійтеся, паночку, я привезу вас якраз вчасно. Щоб я так жив, шефе!» Йому, бачте, приверзлося, наче всі його підганяють, бо він анічогісінько не чув через власні крики. Так вони мчали, й кожен, хто їх бачив, кам'янів від жаху. Коли врешті вони дісталися до Капітолію, то всі сказали, що ніхто ніколи так швидко не їздив. Коні знеможено опустилися на землю, Нат теж повалився без сил, цілий увесь у пилюці, босий і у дранті. Одначе він устиг, примчав якраз вчасно, перехопив президента, віддав йому листа, й усе було гаразд, а президент тут-таки оголосив Натові помилування, і Нат накинув тому негрові цілих два четвертаки. Адже якби не кеб, то він ніяк не встиг би, ні за яку силу в світі.

Що й казати, то була неймовірна пригода, і Томові Соєру доводилося добряче вправлятися зі своєю ногою, аби підтримувати її у відповідному стані й мати що поставити проти Натової історії. Томова слава потихеньку вгасала, її заступали інші події, про які теревенили люди: спершу кінні перегони, потім – пожежа в будинку, опісля – приїхав мандрівний цирк, а там – затемнення, і то все так усіх розколювало, як воно завжди буває в таких випадках, що балачки про Тома вщухли, і я оце вперше в житті бачив таку похмуру й згорьовану людину.

Тома опосіла страшна гризота, а коли я запитав, ЧИМ він так мордується, він відказав, що йому серце кров'ю обливається на думку, що час спливає, роки додаються, і хоч би тобі яка війна заварилася, і нема жодного способу

себе уславити. Чесно кажучи, такі думки завжди крутяться в голові хлопчаків, та він був першим, хто їх уголос так відверто висловив.

Відтак він узявся складати різні плани, як завоювати собі славу, і доволі скоро придумав й запропонував мені з Джимом вступити до спілки. Том завжди був великодушний, коли йшлося про таке. Чимало хлопців будуть увихатися біля тебе, коли ТИ маєш щось вартісне, та якщо самі на таке натраплять – ніхто й словом не прохопиться й загарбає собі геть усе до крихти. До честі Тома, то було зовсім не в його стилі. Багато є таких: щойно запримітять в тебе яблуко, почнуть тертися біля тебе й канючити дати відкусити, та коли в них самих буде яблуко й ти попросиш хоч недогризок і нагадаєш, як поділився з ними, то вони задякують тебе ледь не до смерті, та так і залишать ні з чим. Та я запримітив, що їм таке даром не минеться, треба тільки зачекати.

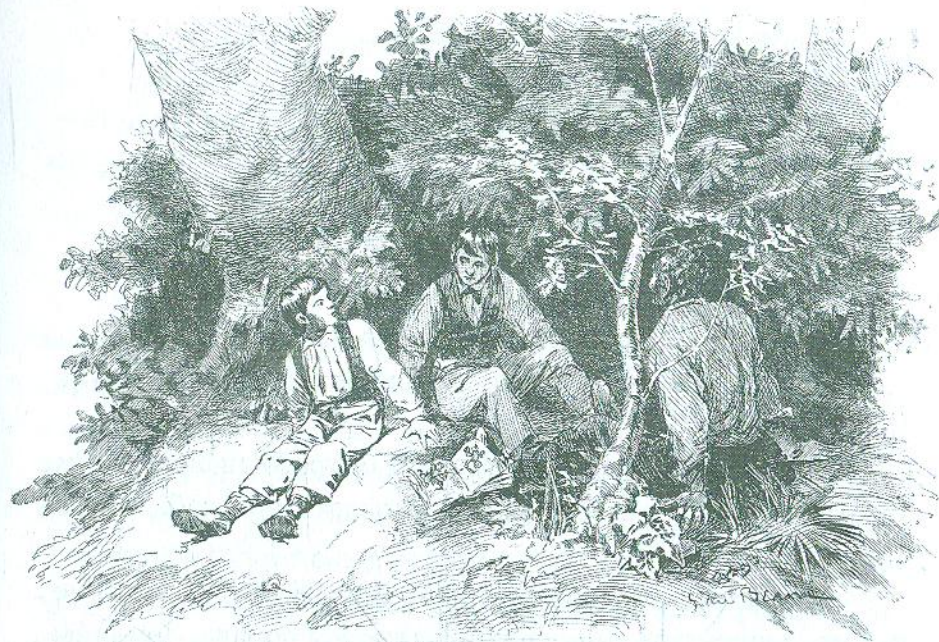
Ну от, подалися ми в лісок на пагорбі, й Том розказав нам, що вигдав. Хрестовий похід!

– Що таке хрестовий похід? – питаю.

Том зиркнув на мене зверхньо (він завжди так чинить, коли йому соромно за когось) і каже:

– Геку Фінне, ти хочеш сказати, що не знаєш, що таке хрестовий похід?

– Ні. Не знаю. Та мені й байдуже. І без того живий-здоровий. А коли ти мені розкажеш, одразу дізнаюся. Навіщо щось дізнаватися й ламати собі над тим голову, коли нагода скористатися тими знаннями може ніколи не трапитися. От,

скажімо, Ленс Вільямс вивчав говірку чокто², аж якось один такий чокто заявився до нього і зробив йому амініь. Ну, то що таке хрестовий похід? Тільки я тобі вже кажу: якщо на нього треба патент, статків на тому не зіб'єш. Білл Томпсон, він...

– Патент! – вигукнув Том. – Уперше зустрічаю такого невігласа. Ну, хрестовий похід – це щось на кшталт війни.

Мені видалося, що в Тома глузд за розум завертає. Таж ні, він говорив серйозно-пресерйозно, й провадив далі, спокійний, мов удав.

– У хрестовий похід ідуть, щоб відібрати в поганів Святу Землю.

– Яку ще Святу Землю?

² Чокто – плем'я північноамериканських індіанців (прим. ред.).